

یادداشت

مصادیق مجرمانه انتشار اطلاعات شهروندان

مهدی تقوی راد _ بررسی جرم افشای اطلاعات خصوصی و اسرار افرادیه موجب ۷۴۴ قانون مجازات اسلامی تغییر اطلاعات افراد برابر قانون مذکور تا یک سال حبس و جزای نقدی را در بی خواهد داشت و همچنین برابر ماده ۱۶ قانون جرایم رایانه‌ای هرکس به وسیله سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی، فیلم یا صوت یا تصویر دیگری را تغییر دهد یا تحریف کند و آن را منتشر یا با علم به تغییر یا تحریف منتشر کند، به نحوی که عرفاً موجب هتک حیثیت او شود، به حبس از نود و یک روز تا دو سال یا جزای نقدی از پنج میلیون(۵.۰۰۰.۰۰۰) ریال تا چهل میلیون (۴۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال یا هر دو مجازات محکوم خواهد شد.همچنین ماده ۱۴۶ قانون آیین دادرسی کیفری بیان می‌کند؛ بازرس موظف است از اوراق، نوشته‌ها و سایر اشیای متعلق به متهم، فقط آنچه راجع به جرم است تحصیل و در صورت لزوم به شهود تحقیق ارائه می‌شود.براین اساس وی مکلف است در مورد سایر نوشته‌ها و اشیای متعلق به متهم با احتیاط رفتار کند تا موجب افشای مضمون و محتوای غیر مرتبط آنها با جرم نشود، در غیر این صورت وی به جرم افشای اسرار محکوم می‌شود. پس میتوان از مفهوم و منطوق مواد قانونی مذکور و سایر قوانین و دلالی که عرفاشای اسرار و اطلاعات خصوصی افراد وجود خارجی دارد.اما افشای این اطلاعات فقط به این موارد محدود نمی شود. از عناوین مشابه افشای اطلاعات خصوصی جرم افشای اسرار تجاری و جرم افشای اسرار حرفه‌ای مانند افشار اسرار بیمار توسط پزشک می‌باشد که موضوع آن‌ها اطلاعات تجاری و یا اطلاعاتی است که شخص به واسطه ی حرفه و شغلش به آن دسترسی پیدا کرده است.برای نمونه ماده ۶۴۸ قانون مجازات اسلامی بیان می‌دارد:اطباء و جراحان و ماماها و داروفروشان و کلیه کسانی که به مناسبت شغل یا حرفه خود محرم اسرار می‌شوند هر گاه در غیر از موارد قانونی، اسرار مردم را افشا کنند به سه ماه و یک روز تا یک سال حبس و یا به یک میلیون و پانصد هزار تا شش میلیون ریال جزای نقدی محکومی شوند.لازم به ذکر است افشای اطلاعات و اسرار تجاری در فضای مجازی نیز به موجب ماده ۶۴ قانون تجارت الکترونیک جرم انگاری گردیده است. این ماده مقرر می‌دارد به منظور حمایت از رفایتهای مشروع و عادلانه در بستر مبادلات الکترونیکی، تحصیل غیر قانونی اسرار تجاری و اقتصادی و ینگاهها و موسسات برای خود و یا افشای آن برای اشخاص ثالث در محیط الکترونیکی جرم محسوب و مرتکب به مجازات مقرر در این قانون خواهد رسید.همچنین بر اساس ماده ۴۶ قانون بازار اوراق بهادار، هر شخصی که اطلاعات نهانی مربوط به اوراق بهادار موضوع این قانون را که حسب وظیفه در اختیار وی قرار گرفته به نحوی از انحا به ضرر دیگران یا به نفع خود یا به نفع اشخاصی که آنها به هر عنوان نمایندگی داشته باشند، قبل از انتشار عمومی مورد استفاده قرار دهد یا موجب افشا یا انتشار آنها را در غیر موارد مقرر فراهم نمایند به حبس تعزیری از ۳ تا ماه ۱ سال یا به جزای نقدی معادل دو تا پنج برابر سود به دست آمده یا زیان متحمل شده، یا هر دو مجازات محکوم خواهد شد.اگر بصورت آکادمی یا همان دانشگاهی بخواهیم بحث کنیم میتوان عناصر تشکیل دهنده جرم افشای اطلاعات خصوصی را به شرح ذیل معروض داشت

عناصر قانونی : جرم افشای اطلاعات مصاد ۷۴۴ قانون مجازات اسلامی و ماده ۱۴۶ آیین دادرسی کیفری می‌باشد. لازم به ذکر است عنصر قانونی افشای طلاعات خصوصی در حرفه‌ها مشاغل ماده ۶۴۸ قانون مجازات اسلامی می‌باشد.

عناصر مادی : افشا و اعلام سر به دیگران بصورت شفاهی یا از طریق وسایل کتبی اعم از مطبوعاتی و غیرمطبوعاتی. لازم به ذکر است تعداد اشخاصی که سر برای آنان افشا می‌شود، شرط نیست. همچنین افشا باید دارای فضوح کامل باشد.

عناصر معنوی: جرم افشای اسرار از جرایم عمدی بوده و تحقق عمد ناظر به آن استس که مرتکب، سزی را که باید نزد او محفوظ بماند، آگاهانه بازگو کند.لازم به ذکر است برای تحقق جرم افشای اطلاعات خصوصی و اسرار، افشای سر نباید به موجب قانون تجویز شده باشد صراحتا در ماده ۷۴۵ قانون مجازات اسلامی انتشار اسرار خصوصی، فیلم یا عکس افراد تا ۲سال حبس پیش بینی شده است البته اسرار خصوصی در قانون ایران به صورت مشخص تعریف نشده‌اند و صرفا در ماده ۸ قانون «احترام به آزادی‌های مشروع و حفظ حقوق شهروندی» نامه‌ها، عکس‌ها، نوشته‌ها و فیلم‌های خصوصی را از مصادیق بارز آن دانسته است.در رویه قضایی و نظام عرفی، دایره اسرار خصوصی از این هم وسیع‌تر است و نسخه‌های پزشکی، احکام دادگاه‌ها و اسناد مالی هم در این زمره قرار می‌گیرند. تهدید به انجام عملی که ممکن است موجب ضرر آبرویی یا شرافتی یا افشای اسرار خانوادگی شود، خواه تهدید کننده به این واسطه، تقاضای مال به قصد اخذای کرده یا نکرده باشد، که این خود جرم مستقلی است.البته در کشور ما قانونگذار افشای اسرار مردم را از سوی اشخاصی که به مناسبت شغل و حرفه شان اسرار مردم را به دست می‌آورند، جرم میداند و مرتکب را قابل تعقیب و مجازات می‌شناسد؛ زیرا در این گونه مشاغل مردم به واسطه نیازشان به این افراد مراجعه میکنند و باید به این افراد اطمینان داشته باشند و بر مبنای همین اطمینان راز و اسرار خود را بیان کنند تا تا راهنمایی‌های آنان در جهت حل مشکل خود برخوردار شوند و اگر قرار باشد پزشک یا هر شخص دیگری که از اسرار مردم آگه میشود آن را به دیگران بازگوکند موجب بی اعتمادی مردم میشود.برابر قانون مجازات اسلامی، پزشکان، جراحان، ماماها و دارو فروشان و کلیه کسانی که به مناسبت شغل و یا حرفه شان محرم اسرار مردم میشوند، هر گاه در غیر از موارد قانونی اسرار مردم را افشا نمایند به سه ماه و یک روز تا یک سال حبس یا جزای نقدی از یک میلیون و پانصد هزار تا شش میلیون ریال محکوم می شوند. **حقوقدان**

همدلی | حمید رضا خالدي: بعد از هک شهرداری و همراه اول و بسیاری دیگر از سازمان‌ها و نهادهای دولتی و خصوصی مانند «تپسی» که در همگی آنها نگرانی‌هایی جدی در مورد انتشار اطلاعات شخصی شهروندان وجود داشته و دارد، حالا نوبت به انتشار اطلاعات مردم در ایستگاه‌های مترو و اتوبوسرانی مشهد رسیده است. انتشاری که اینبار نه از طریق هک شدن، که با دستور مستقیم خود مسئولان این شهر انجام شده است.

«وحید تفریحی» دبیر گروه جامعه روزنامه «خراسان» اخیرا با انتشار تصویری در استوری اینستاگرام خود نوشت: «اینجا ایستگاه شریعتی، خط یک متروی مشهد است. هر کسی از جلوی دوربین رد می‌شود، عکسش به تفکیک و با مشخصاتی شامل سن و جنسیت روی مانیتور نمایش داده می‌شود.» این انتشار اطلاعات هویتی شهروندان بر صفحه نمایش متروی مشهد در هفته گذشته اعتراضات فراوانی به دنبال داشته است. در واکنش به این اتفاق، شورای شهر و فرمانداری مشهد آن را سهوی خوانده و گفتند نمایش چهره و اطالعات افراد بر روی مانیتورها متوقف شده است.

در واکنش به این موضوع، شهروندان نمایش اطلاعات هویتی خود را «نقض گسترده حقوق شهروندی» دانستند. برخی کاربران شبکه‌های اجتماعی هدف از این اقدام را «ارباب» و پروژه امنیتی ترساندن مردم عنوان کردند. «سکینه سادات‌پاد» وکیل دادگستری و دستیار «ابراهیم رئیس» نیز این اقدام را ناقض «اصول دو و ۲۵ قانون اساسی، کرامت انسانی و حریم خصوصی» دانست. او گفت از استاندار خراسان رضوی انتظار می‌رود به عنوان نماینده دولت با «ناقصان حقوق مردم و مرتکبان رفتارهای فراقانونی» برخورد کند. این موضوع ولی هماطور که پیش‌بینی می‌شد، آنچنان انعکاسی در رسانه‌ها و فضای مجازی داشت که مسئولان شهر مشهد و حتی مسئولان کشوری را وادار به واکنش کرد. مجید نژادحسین رئیس کمیسیون حمل و نقل و ترافیک شورای شهر در این خصوص گفته است : ببینید بد منتقل شده است، اطلاعات شخصی مردم نیست. این نرم افزار هوش مصنوعی است. همه افرادی که رد می‌شوند ، حتی من و شما هم که رد شویم عکسمان را می‌گیرد و نرم افزار تشخیص می‌دهد این شخصی که رد می‌شود، مرد یا زن است. «نژاد حسین» در پاسخ به این سوال که هدف از نصب مانیتورها چیست؟ هم گفته است: در ۵ ایستگاه مترو و همچنین در فرودگاه و پایانه نیز هست. کلیاتش را پررسیده ام، اما جزئیاتش را بهتر است از زبان خود دوستانی که هماهنگ کرده اند بپرسید که با چه رویکردی است.

این عضو شورای شهر مشهد می‌گوید از کلیت کار اطلاع داشته است . به گفته او یک تا یک ماه و نیم پیش من در جریان کلیت موضوع بودم که در ابتدای کار از پایانه شروع شد. حالا یک تصمیم گرفتند که در ایستگاه‌هایی که تلافی دو خط هست مثل پارک ملت، هفت تیر، غدیر و شریعتی نیز قرار بگیرد، اما مجوزی از شورا در این خصوص نگرفته‌اند. وقتی این موضوع رسانه‌ای شد، اعضای شورا با هم درباره آن صحبت می‌کردیم و کسی از اعضای شورا اطلاع نداشت. حالا من از کلیتش اطلاع داشتم

جامعه

«همدلی» به بهانه انتشار مشخصات شهروندان در مترو مشهد گزارش می‌دهد:

اطلاعات شهروندان در امان نیست

ندارد.

ایسن در حالی بود که پیش از این نیز اطلاعات صدها هزار نفر در سامانه «تهران من» متعلق به شهرداری هک و مورد دستبرد قرار گرفت و هیچ کسی در شهرداری واکنشی به آن نداشت و حتی یک عذرخواهی از هزاران نفری که اطلاعاتشان به دست هکرها افتاد، صورت نگرفت!

گرچه در مورد هک‌های صوت گرفته از جمله هک سایت شهرداری و تپسی هیچ گاه هویت نفو کنندگان به سایت مشخص نشد و نتایج‌ای هم از شکایت این سازمان‌ها از آنها اطلاع رسانی نشد!

نه اولین و نه آخرین

اما همانطور که گفته شد، این نخستین بار نیست که سازمان و نهاد ومجموعه‌ای عمومی هک می‌شود. تاکنون بارها اخبار فراوانی در مورد هک سازمان‌های ایرانی منتشر شده است. یکی از کارشناسان IT در این زمینه می‌گوید: ا عراق نیست اگر بگوییم هر روز چندین سازمان مورد تهاجم سایبری قرار می‌گیرند منتهی فقط تعداد اندک شماری از آنها رسانه‌های می‌شوند. مواردی مانند هک مرکز اطلاعات شهرداری و سایت تهران من یا هم شرکت مخابرات و همراه اول و یا حتی صدا و سیما.

ولسی تاثیر و آثار چنین تهاجم‌هایی برای شهروندان چه خواهد بود؟ سوالی که میلاد نوری، در مورد آن می‌گوید: و بعد از هر هک و نشت اطلاعاتی، بعضا کاربرهایی هستند که می‌پرستند «مگه اطلاعات من به چه دردی می‌خوره».

وی با بیان اینکه این اطلاعات مختلف، جز حریم خصوصی ماست و دیگران نباید به آن دسترسی داشته باشند می‌افزاید: همچنین در کنار هم قرار دادن این اطلاعات جزئیات کاملی از شما در اختیار افراد قرار می‌دهد. از مفادده کلاهبرداری تا اینکه شما یک دشمن ندیده در فضای مجازی با روانی مرضی داشته باشید که از این به بعد می‌تواند به لیست سفرها و آدرس‌های شما هم دسترسی داشته باشد و کلی مثال دیگر…

ایشن برنامه‌نویس تصریح می‌کنند: در هک تپسی، هکرها علاوه بر اطلاعات مسافرها و راننده‌ها، به اطلاعات دیوایس‌ها (گوشی و تبلت و…) کاربرها هم دسترسی پیدا کرده‌اند. اطلاعاتی مثل نسخه اپلیکیشن و مدل گوشی و یک سری اطلاعات دیگر…

وجوه حقوقی انتشار اطلاعات

با تمام این تفاسیل عبدالصمد خرمشاهی، حقوقدان و وکیل با بیان اینکه شرکت‌ها و سازمان‌هایی که اطلاعات شهروندان را در اختیار دارند طبیعتا باید سیستم ایمنی قوی تری برای حفظ اصرار مخاطبان خود داشته باشند می‌گوید:این وظیفه مدعی العموم است که در چنین مواردی ورود پیدا کند و جنبه‌های حقوقی و قضایی مساله را بررسی کند. درست مانند مساله آلودگی هوا که دادستانی به موضوع ورود پیدا کرد. حالا هم باید دادستان به عنوان نماینده مدعی العموم از اینگونه پرونده‌ها ورود پیدا کند و با خاطیان احتمالی برخورد کند. اگر چنین تخلف یا قصوری اثبات شود همه افرادی که به خاطر افشای اطلاعاتشان خسارت مادی یا معنوی دیده‌اند، می‌توانند از طریق دادگاه طرح شکایت کنند و طلب جبران خسارت نمایند.

۵۴۰ میلیون دوربین شهری نصب شده است. به عبارت دیگر در کشور به ازای هر سه نفر بیش از یک دوربین نظارتی وجود دارد. با وجود این شهروندان بسیاری درباره عملکرد طرح کنترل حجاب تردید دارند؛ همان‌طور که برخی پیامک‌ها که طی سال‌های گذشته درباره «کشف حجاب» برای مالکان خودروها ارسال شده با خطای فنی همراه بوده است.

از تپسی تا مترو
هم‌زمان به گفته این رسانه، نمایش اطلاعات فردی روی تلویزیون‌های مترو، احتمالا با هدف «یجاد هراس و در راستای تحرکات مسوولان برای کنترل حجاب اجباری» بوده است. **تخمین ۵۴۰ میلیون دوربین**
اجرای «طرح حجاب و عفاف» با استفاده از دوربین‌های کنترلی از روز ۲۶ فروردین آغاز شد اما از همان زمان تاکنون درباره عملی بودن چنین طرحی، تردیدهایی جدی وجود داشته است.

با وجود آن که ایران درباره جزئیات فن‌آوری مورد استفاده خود برای برخورد با زنان کم حجاب و شل حجاب یا بی حجاب سخنی به میان نیاورده اما «کریگ کراسنگلتن»، عضو ارشد بنیاد دفاع از دموکراسی‌ها در ایالات متحده، باور دارد این زیرساخت را چین در اختیار جمهوری اسلامی ایران قرار داده است. براساس ادعای برخی رسانه‌های خارجی، تخمین‌ها نشان می‌دهند در ایران بیش از ۲۵ هزار دلار از شرکت تپسی می‌کند تا اطلاعات خدمات گیزرندگان را برگرداند و منتشر نکند که شرکت تپسی این کار را انجام نمی‌دهد و از گروه هکری شکایت می‌کند. سرهنگ پاشایی در پایان گفت: در بی شکایت شرکت تپسی از این گروه هکری اقدامات قضائی انجام شده و منبع آلودگی برطرف شد. شرکت تپسی هم در حال انجام خدمات خود است و هیچ نگرانی برای هموطنان وجود

ایستگاه‌های مترو و راه آهن در مشهد را مصداق نقض حقوق شهروندی دانست و گفت: این اقدام کرامت انسانی و حریم خصوصی را نقض می‌کند و در واقع ناقض اصول ۲ و ۲۵ قانون اساسی است.

وی با فراقانونی خواندن این اقدام تاکید کرده هیچ فرد و مقامی حق ندارد با هر بهانه‌ای به حقوق شهروندان تعرض کند و اقدام و رفتار فراقانونی داشته باشد. پاد با تاکید این‌که با ناقضین حقوق مردم و مرتکبین رفتارهای فراقانونی برخورد شود، بیان کرد: از استاندار محترم خراسان رضوی انتظار می‌رود به عنوان نماینده عالی دولت مردمی که حفظ کرامت شهروندان پیوست ناگستنی تمام تصمیمات ضربه زدن به ما هستند. همچنین، پیروی رخ دادن عملیات تروریستی در برخی شهرهای کشور، واجب بود که این دوربین‌ها نصب شود. باین‌حال انتشار این تصاویر عمدی نبود و به‌طور سهوی رخ داده و ما از ارگان مسئول پیگیری کرده‌ایم و خواستار ارائه توضیحات شده‌ایم.

در ادامه، مهدی تاکسی، مدیر روابط عمومی فرمانداری مشهد نیز به خبرگزاری فارس گفت این تلویزیون همچنان در جای خود فعال است و تصاویر زنده دوربین‌های مداربسته پایانه‌های این شهر همچنان پخش می‌شوند اما به گفته او، اطلاعاتی که در کنار «تصاویر هوش مصنوعی» منتشر می‌شد، متوقف شده است.

تتاکسی افزود در بعضی موارد حتی سن افراد به اشتباه به نمایش درآمده است. مدیر روابط عمومی فرمانداری مشهد گفت: موضوع انتشار تصاویر افراد از حدود یک سال پیش در فرودگاه و راه آهن بوده و عینا همین روند ادامه داشته است. در عین حال با برخی حواشی، انتشار تصاویر متوقف شده و تصاویر زنده دوربین‌های مداربسته همچنان پخش می‌شود.

ورود دولت
واکنش‌ها تا جایی بالا گرفت که دولت را نیز وادار به اظهار نظر در این خصوص کرد.«سکینه سادات پاد» دستیار رئیس جمهور در پیگیری حقوق و آزادی اجتماعی نمایش چهره شهروندان در فرودگاه، برخی

اما این که از شورا مجوز بگیرند، خیر.

«موسی‌الرضا حاجی‌بگلو» سخنگوی شورای شهر مشهد هم مدعی شده که این اتفاق «سهوی» است و قرار نیست به رویه تبدیل شود، چراکه نقض حقوق شهروندی است و ما نه اجازه این اقدام را داریم و نه از سوی قانونگذار چنین دستوری برای ما صادر شده است.

به گفته او اشکالی در شبکه‌های فناوری مترو پیش آمده بوده که این تصاویر سهوی منتشر شده است . وی گفته است:این دوربین‌ها پیروی هوشمندسازی شهر و در راستای پادفند غیرعامل نصب شده و هدفش شناسایی دشمنان نظام است که هر لحظه به‌دنبال ضربه زدن به ما هستند. همچنین، پیروی رخ دادن عملیات تروریستی در برخی شهرهای کشور، واجب بود که این دوربین‌ها نصب شود. باین‌حال انتشار این تصاویر عمدی نبود و به‌طور سهوی رخ داده و ما از ارگان مسئول پیگیری کرده‌ایم و خواستار ارائه توضیحات شده‌ایم.

در ادامه، مهدی تاکسی، مدیر روابط عمومی فرمانداری مشهد نیز به خبرگزاری فارس گفت این تلویزیون همچنان در جای خود فعال است و تصاویر زنده دوربین‌های مداربسته پایانه‌های این شهر همچنان پخش می‌شوند اما به گفته او، اطلاعاتی که در کنار «تصاویر هوش مصنوعی» منتشر می‌شد، متوقف شده است. تتاکسی افزود در بعضی موارد حتی سن افراد به اشتباه به نمایش درآمده است. مدیر روابط عمومی فرمانداری مشهد گفت: موضوع انتشار تصاویر افراد از حدود یک سال پیش در فرودگاه و راه آهن بوده و عینا همین روند ادامه داشته است. در عین حال با برخی حواشی، انتشار تصاویر متوقف شده و تصاویر زنده دوربین‌های مداربسته همچنان پخش می‌شود.

به‌طور میانگین روزانه ۶ ساعت وقت مردم در فضای مجازی می‌گذرد

روزهای زندگی در فضای مجازی

قربانی می‌افزاید: افراد به طور روزمره با فناوری‌های جدید مواجه شده و تحت تاثیر محتوای گوناگون قرار می‌گیرند، اما توانایی و آگاهی استفاده از این فناوری‌های نوین را نداشته و سردرگمی افکارعمومی میان ناصحیح دچار خطا شناختی و محاسباتی می‌شوند.

اگرچه استفاده از فضای مجازی و ابزارهای دیجیتال، سبب تسهیل برخی از شاخص‌های زندگی روزمره افراد جامعه شده است، اما از سوی دیگر،بستری برای بمباران اطلاعاتی معارضین و سردرگمی افکارعمومی میان انبوهی از اطلاعات شده است.